N°. 2465

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ 5.00; voor de buitensteden ƒ 6.00; *franko* door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden*, enz. FRANKO te adresseeren aan het Bureau dezer COURANT.

WOENSDAG 6 JUNIJ.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen ƒ 1.00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 5 Junij.

In de zitting van gisteren (Maandag) was de heer van Lijnden het eerst aan het woord. Deze spreker is, gelijk de heer Reede van Oudtshoorn, meer vertrouwd met politieke dan met finantiëele beschouwingen. Dat hij tegen de voordragt is kan geen twijfel lijden. 1°. Zij zal teleurstelling baren, gelijk de afschaffing van den accijns op het varkens en schapenvleesch dat gedaan heeft. 't Is mogelijk, als de afschaffing van 't gemaal invalt met een bovenmate hooger klimmen van de graanprijzen. Maar dan zal de accijns niet in de bakkerswinkels worden opgebragt; het brood zal ook dan nog minder duur zijn dan het zou zijn geweest als de accijns ware behouden. Wij verwachten overigens niet dat de afschaffing van 't gemaal dadelijk merkbaar voordeel zal aanbrengen. Zulks zal niet dan langzaam kunnen geschieden; zij zal op tijd werken, hetgeen de beste en vruchtbaarste wijze is. De spreker, als hij, in de verwachting der teleurstelling, beweert, dat de Regering de verantwoordelijkheid der wet niet op zich durft nemen, zegt eene blijkbare onwaarheid. Na de redevoering van den minister van Finantiën heeft hij niet het regt te beweeren, dat de Regering de verantwoordelijkheid der wet aan anderen wil overdragen: hij heeft toch pertinent verklaard dat de Regering geheel de verantwoordelijkheid der wet gaarne draagt. 2°. Zij zal ongelijk werken en het platteland boven de steden begunstigen. Dat is niet de schuld der wet; dat zal slechts de schuld zijn van die enkele steden, die den stedelijken accijns op het gemaal niet weten af te schaffen. Wel is waar, op het platte land bereiden vele huisgezinnen hun eigen brood, dat in de steden niet geschiedt; ook daarvan ligt de schuld niet aan de wet; dat vloeit voort uit verschil van huishoudelijke inrigting. En daarin te willen zoeken een privilegie, dat de wet geeft aan den dorpeling en onthoudt aan den stedeling, is een van die antirevolutionnaire absurditeiten, waarover men niet anders kan doen dan de schouderen ophalen. 3°. Eindelijk vindt de spreker bezwaar in de staatkundige omstandigheid van den dag. Hij vermaakt zich een weinig met het al te groot vertrouwen, door den heer Schimmelpenninck betoond omtrent de aanhangige oorlogs-geschillen in het Oosten. Maar hij gaat ook hier wederom te ver, als hij der Regering de Belijdenis in den mond legt, dat hare plannen geheel gebouwd zijn op de veronderstelling, dat de vrede zal bewaard blijven in het westen. Om dat te betoogen klimt hij op tot eene verklaring, in 1853 gegeven; alsof het niet bekend ware, dat de Regering sinds tot anders denkbeelden ware gekomen. 4°. geeft hij eenige aanmerkingen omtrent den gang der Regering in deze aangelegenheid en vindt daarin gelegenheid om haar gebrek aan zelfstandigheid, laakbaar toegeven aan invloed van buiten, onverschoonbaar streven naar valsche populariteit en beginselloosheid toe te schrijven. Wij weten weinig waarde wij hebben te hechten aan die verwijten. Als de Regering, die niet anti-revolutionnair gezind is, morgen goedvond, om, ten gevalle der »vrienden", eenige anti-revolutionnaire voorstellen te doen; men zou dan geen verwijt hooren, omtrent die anti revolutionnaire voorstellen aan wet, noch van gebrek aan zelfstandigheid, noch van beginselloosheid, noch van zucht naar valsche populariteit. In plaats daarvan zou zij overladen worden met lofuitingen en hoffelijkheden van allerlei aard, maar van dezelfde gehalte als thans de verwijten zijn.

De heer de Kempenaer heeft in eene lang gerekte redevoering het voorstel bestreden. 1°. Hij noemt het *onverwacht*. Al wat hij aanvoert omtrent den gang der Regering, gaf natuurlijk in den beginne geen aanleiding om dit voorstel te verwachten; evenwel dat het geheel onverwacht zou zijn is slechts vol te houden, door letterzifters. Al zeer spoedig is het gebleken, dat de Regering, ofschoon zij nog niet toetrad tot voorstellen van afschaffing van accijnsen, toch op weg was om tot toetreding te komen. 2°. Het is *ondoordacht*. Hier komt nogmaals de gang der Regering voor den dag; maar die gang bewijst wel dat de Regering van stelsel veranderd is, hij bewijst niet dat het ondoordacht geschied is. Zulks wordt ondoordacht genoemd, omdat de Regering bij haar stelsel had moeten blijven. Maar de heer de Kempenaer brengt voor die stelling geen enkel afdoend bewijs bij. Groote woorden, betuigingen en plegtige verzekeringen bewijzen niets. Er is hier eene quæstie van cijfers en op dat punt hechten wij meer waarde aan de meening van de heeren van Bosse, Vrolik en van Hall, dan aan de zijne. Intusschen, waar hij den maatregel *ondoordacht* acht om het *equivalent*, daar gaat wel de uitdrukking te ver, maar te ontkennen valt het niet dat in het *equivalent* het grootste bezwaar der voordragt is. 3°. De maatregel is *ontijdig*, omdat in alle behoeften van den Staat niet voorzien zou zijn. Waarin is niet voorzien? In het onderwijs, in de veeartsenijkunde, in onze marine, in vele behoeften onzer Koloniën. Wij willen alles gaaf toegeven, maar dan diende de spreker te bewijzen, dat daarin, om de afschaffing van 't gemaal, niet zal kunnen worden voorzien. Dat bewijs is door hem niet geleverd. 4°. De maatregel is onverpligt, omdat de natie niet buiten staat is hem te dragen. En om deze stelling te sterken, wordt er van ons land eene beschrijving gemaakt als ware het een luilekkerland, waar *geen algemeen gebrek noch druk*, waar *werk in* overvloed en *welvaart heerschen*, waar weelde en soms overdaad bloeijen. Is de heer de Kempenaer vreemdeling in Nederland? Of heeft hij slechts oog en oor om te vernemen wat wel vaart; niet om te hooren en te zien, wat klaagt en lijdt? Of behoort de heer de Kempenaer tot die soort van advokaten, die Timon in zijne *orateurs parlementairs* beschrijft, waar hij ze voorstelt voorzien met twee zakken, gevuld met bewijzen voor en tegen, en waarin zij tasten naar gelang van omstandigheden en soms wel bij vergissing? 5°. Hij noemt het voorstel *onvoorzigtig*; omdat de Regering blijkbaar zelve ongerust is; hetgeen evenwel niet zoo blijkbaar is. Dat wij in een tijd van ontwikkeling leven is waar; maar juist daarom moet men niet op den ouden weg blijven, maar is het zaak dat men hervormt. Teleurstelling is mogelijk, dat hebben wij boven reeds erkend, dat het *equivalent* bezwaren heeft, zal niemand loochenen; maar het is eene andere vraag of het behoud van 't gemaal geene grootere bezwaren oplevert. Daar zit de knoop der quæstie, en dat de heer de Kempenaer haar niet heeft aangeraakt, is onnoodig te zeggen. Hij is nergens in het hart der zaak getreden, maar heeft er zoo wat boven of over heen gepraat, gelijk een pleitbezorger doet, die er zich op beroemt *de omni scibili* en *de quibusdam aliis* ten allen tijde twee uren lang te kunnen spreken.

De heer van Goltstein laat de politiek ter zijde. Hij ziet geene personen en wil slechts zaken behandelen. Hij kan niet treden in het voorstel. Na in 't voorbijgaande aangestipt te hebben hoe hij betwijfelt of de Regering, door hetgeen hij zwichten noemt voor den zedelijken aandrang van buiten, wel den invloed van 't gouvernement verhoogt, eene aanmerking waarop wij bereids herhaaldelijk geantwoord hebben, stappen wij onmiddellijk over tot zijne bezwaren. Hij meent dat de Regering, om het gevaar van den Europeeschen toestand, tot geene afschaffing van lasten mag besluiten. Het is eene meening die zich verdedigen laat. Er zijn er anderen die juist in dien gevaarlijken toestand eene reden te meer vinden, om tot de afschaffing van het gemaal over te gaan. Zijn tweede bezwaar ontleent hij aan onze finantiëele gesteldheid; hij noemt die abnormaal omdat wij drijven op de koloniale baten, en bij acht het equivalent, ook als hij zwijgt van den suiker, onzeker. Hij durft daarom met de Regering in de *Steeple Chasse* tot afschaffing niet medegaan. Te minder ook nog daarom, omdat het, naar zijne overtuiging, hoogst twijfelachtig is of de afschaffing op den prijs van het brood een gunstigen invloed zal hebben. Spreker beredeneert zulks uit de buitengewone omstandigheden, waarin wij verkeeren. Hij voorziet, dat het brood duur zal blijven, 'tgeen wel mogelijk is; maar daaruit volgt niet dat de accijns voor een groot deel zal overgaan in handen der handelaren of der bakkers. Die vrees is geheel uit de lucht gegrepen en steunt nergens op. Wij zullen niet stil staan bij de aanmerking, dat de afschaffing van 't gemaal ongelijk werken zal in dorpen en steden. Wij hebben daarop reeds geantwoord. Overigens, op den duur zal in de steden de werking daarvan gelijk worden met die der dorpen, zoodra slechs overal de stedelijke accijns op het brood zal zijn vervallen.

De heer Mackay wil kort zijn. Hij ziet de staatkundige zijde der quæstie en verwacht daarvan geen voordeel. Hij meent dat de Regering daarmede niet zal gebaat zijn, en dat men nog op meerdere afschaffing zal aandringen. Dat is eene veronderstelling, meer niet; want zij rust op geen redelijken grond. Hij ontwikkelt zijn stelsel; hetgeen weinig afwijkt van het stelsel, vroeger door de Regering gevolgd. Hij is niet tegen de afschaffing van 't gemaal, hij is er voor. Maar hij keurt de wijze af waarop men daartoe thans overgaat; omdat zij verhooging van opcenten en verhoogde bijdragen uit de Oost-Indische kas vraagt. Hij heeft niets tegen het aanwenden van voorhanden zijnde baten; maar ziet er zeer tegen op, dat men al te zeer op hooge toekomstige baten rekent. Ook de buitengewone omstandigheden van Europa zijn een bezwaar om de hand te slaan aan eene groote slooping van belastingen, vooral ook omdat onze militaire organizatie te water en te land veel geld kan vorderen.

De zitting is daarna tot heden verdaagd.

Vervolg van het Verslag van het onderzoek in de afdeelingen der Kamer nopens het wetsontwerp tot regeling van het Lager en Middelbaar Onderwijs:

VIII. In twee der afdeelingen waren eenige leden, die het eene leemte in de wet achten, dat daarin niets voorkomt omtrent *den band tusschen het openbaar lager onderwijs en de bedrijvigheid van het volksleven*. Hun's inziens kon dit onderwijs dan alleen op den naam van *voldoend* aanspraak maken, wanneer het in overeenstemming was met de plaatselijke behoeften van iedere gemeente, in dien zin, dat de schooljeugd reeds eenigermate werd opgeleid tot het bedrijf, hetwelk naderhand door de meeste der daartoe behoorende kinderen zou worden uitgeoefend. Zoo moest op scholen in gemeenten, waar geheel de bevolking zich aan den landbouw wijdt, het onderwijs eenigermate eene landbouwkundige rigting nemen, al wierd dan ook, ten gevolge daarvan, het onderwijs in andere vakken, zoo als aardrijkskunde en geschiedenis, waarin de toekomstige landbouwer niet zoo bedreven behoeft te zijn, minder hoog opgevoerd. Elders bestaan wettelijke bepalingen, geschikt om zoodanige overeenstemming te doen geboren worden. Aan de onderwijzers der dorpscholen in Pruissen is het bezit van eenen tuin verzekerd, die er op is aangelegd, om de schoolkinderen eenig begrip te geven van tuinbouw, boomkweekerij, bijenteelt of elk ander landelijk bedrijf, dat aan de gemeente meest eigen is. Hier te lande is men op enkele plaatsen er mede in geslaagd, om aan openbare lagere scholen zulk eene nuttige rigting te geven. Maar dit moest meer algemeen worden gemaakt. Zonder dat men nog tot de oprigting van industrie- of technische scholen behoefde te komen, kon op de lagere school eener gemeente, waar fabrieknijverheid heerscht, de jeugd eenigermate daartoe worden opgeleid.

De overige leden der bedoelde afdeelingen erkenden gaarne, dat het wenschelijk zou zijn, aan de openbare lagere scholen zooveel mogelijk het bedoeld karakter te geven, maar zagen niet in, dat de wet daaromtrent doeltreffende bepaligen bevatten kon. Het algemeen voorschrift, om het openbaar lager onderwijs met plaatselijke behoeften of met de volksbedrijvigheid in verband te brengen, zou weinig baten; en verder kon men toch wel niet gaan. Daarenboven zou het verwezenlijken van sommige der geopperde denkbeelden eene bedenkelijke zijde hebben. Zoo kon zeer zeker niet worden voorgeschreven, dat de schoolkinderen zich gedurende de schooluren met eenigen handen arbeid, welken dan ook zouden moeten bezig houden. In den regel zou steeds de opleiding tot de uitoefening van eenig bedrijf aan afzonderlijke handwerks- of nijverheidscholen moeten worden overgelaten.

IX. *De geheel onvoldoende regeling van het schooltoezigt.* Terwijl men zich voorbehield, bij de opzettelijke beschouwing van art. 21 van het ontwerp nader op dit punt terug te komen, meenden de meeste leden hier reeds te moeten aanmerken, dat zij zich geene goede wet op het lager onderwijs konden denken, die de wetgever en de grenzen van het toezigt niet in de bijzonderheden omschreef. Die grenzen kunnen en behooren voor de bij-

ondere scholen naauwer te worden getrokken dan voor de openbare; maar de aanwijzing daarvan en dus ook van het onderscheid tusschen het tweederlei toezigt, mag niet ontbreken. De Grondwet heeft uitdrukkelijk onder de voorwaarden, waarop het geven van onderwijs vrij zal zijn, het toezigt der overheid, bij de wet te regelen, genoemd. Eene zaak van dat overgroot gewigt kan, ook in het belang van het vrije onderwijs, niet aan reglementen worden overgelaten. Sommigen herinnerden daarbij de bepaling van art. 24 van het reglement, dat tot de schoolwet van 1806 behoort, omtrent het verpligt gebruik van leer- en leesboeken op de lagere scholen, die op eene van overheidswege vastgestelde boekenlijst voorkomen. De nuttige strekking van zoodanig voorschrift kan niet worden ontkend, ofschoon het, ten minste wat de bijzondere scholen betreft, thans niet wel in zijnen geheelen omvang van toepassing zou kunnen worden gemaakt. In art. 9 der Belgische wet op het lager onderwijs van 23 September 1842 wordt een bepaald onderzoek van de boeken, die op de lagere scholen gebruikt worden, voorgeschreven en zelfs voor het gebruik van elk boek eene voorafgaande goedkeuring vereischt. Uit den aard der zaak zou hier te lande het toezigt op de leer- en leesboeken niet tevens door anderen dan de door het burgerlijk gezag benoemde personen en commissien kunnen worden uitgeoefend, maar toch ligt in het door Belgie gegeven voorbeeld eene aanleiding te meer tot bepaalde regeling van dit onderdeel van het schooltoezigt.

X. Het stilzwijgen der wet omtrent *het door vreemdelingen te geven onderwijs.* Moeijelijk laat zich dit stilzwijgen verklaren. Stond de Regering het gevoelen voor, dat vreemdelingen ten eenen male van het geven van onderwijs hier te lande uitgesloten moeten zijn, dan had men ten minste eenige ontwikkeling of regtvaardiging van dat gevoelen in de Memorie van Toelichting mogen verwachten. Te meer moest dit noodzakelijk worden geacht, omdat tot nu toe het koninklijk besluit van 8 Augustus 1822 en de ministerieele beschikking van 5 Augustus 1823 in werking zijn, krachtens welke ook vreemdelingen aan het hoofd eener school kunnen worden geplaatst, mits vooraf daarvoor de goedkeuring van het gouvernement verkregen zij. Sommige leden verklaarden bij de behandeling van dit punt, dat zij zich wel met het voorschrift van art. 9 van het ontwerp van 1849 konden vereenigen, volgens hetwelk geen vreemdeling, anders dan in zeer bijzondere gevallen en uit kracht van eene bepaalde vergunning des konings, aan het hoofd eener lagere school kon worden geplaatst en in 't algemeen voor het geven van lager onderwijs door vreemdelingen die vergunning vereischt werd.

§ 5. In al de afdeelingen is zeer opzettelijk de vraag behandeld, of het niet als een hoofdgebrek in het tegenwoordig wetsontwerp te beschouwen zij, dat daarin de vermelding van *het Christelijk beginsel als grondslag van alle onderwijs* ten eenen male ontbreekt.

Door sommige leden werd daarbij op het naauw en onafscheidbaar verband tusschen onderwijs en opvoeding gewezen. Even als zich geene goede opvoeding denken laat, dan die van een stellig godsdienstig beginsel uitgaat, dat zich niet in algemeenheden verliest; evenzoo is, volgens deze leden, goed schoolonderwijs onmogelijk, als dat beginsel daaraan niet toon, klem en leiding geeft. De godsdienst moet het bezielend element van het schoolonderwijs zijn. Het kind, met allerlei zondige neigingen geboren, moet ook op de school leeren, dat die neigingen zondig zijn. De mededeeling van die wetenschap is reeds onderwijs, en wel een onderwijs, dat te minder aan de schooljeugd mag worden onthouden, omdat zoovelen het in het huisgezin noch door lessen, noch door voorbeeld erlangen, en dus, zoo men de hoogere belangen der natie niet ten offer wil brengen, op de school moeten verkrijgen.

Door anderen werd daarentegen betoogd, dat men de eigenlijke bestemming der openbare school miskent, of van die school te veel eischt, zoo men beweert, dat de jeugd daar van overheidswege moet worden opgevoed. Opvoeding van geheel het opkomend geslacht van staatswege is een denkbeeld, dat veeleer onder eenen absoluten regeringsvorm te huis behoort dan daar, waar de vrijheid en de regten van iederen staatsburger worden erkend en geëerbiedigd. In een land als het onze behoort de opvoeding in de eerste en voornaamste plaats huislijk te zijn en van de ouders uit te gaan. Op de school daarentegen is het onderwijs hoofdzaak en moet het dit blijven. Daarom behoeft echter niet alle denkbeeld van opvoeding van de school verwijderd te worden. Eene algeheele, volstrekte scheiding is noch mogelijk, noch wenschelijk. De onderwijzer, die op de hoogte zijner roeping staat, zal in den omgang met zijne leerlingen, waar dit pas geeft, niet nalaten de zaden van deugd in hunne harten te strooijen en hen op hunne maatschappelijke pligten opmerkzaam maken, maar verder moet hij, althans op de openbare school, niet gaan. De opvoeding in haren geheelen omvang moet aan de ouders verblijven, ook omdat anders de rigting de godsdienstige denkwijze van dezen te ligt worden gekrenkt.

De opvoeding, — zoo drukten weder andere leden zich uit — bestaat uit drie deelen: de bevordering van physieken wasdom door voeding en verpleging, de vorming van het gemoed door godsvrucht en de ontwikkeling van het verstand door kennis. Het volbrengen dezer driele dige taak is de pligt der ouders, een zedepligt, die zelfs in art. 353 van het burgerlijk wetboek als een regtspligt erkend is. De Grondwet draagt in art. 184 aan de zorg der Regering niet de volksopvoeding op, niet het eerste deel daarvan, noch het tweede deel: zij eischt geene openbare opvoedingsgestichten, zoo als men die in sommige Staten der oudheid kende; maar zij stelt het onderwijs tot het voorwerp van de aanhoudende zorg der Regering. Onderwijs nu is de mededeeling van hetgeen iemand weet aan een ander, die het niet weet. *Onwetendheid* tegen te gaan is de pligt, dien art. 194 der Grondwet aan de Regering oplegt.

Maar terwijl dus de zorg voor mededeeling van kennis de grondwettige pligt is der Regering, heeft ontegenzeggelijk de Staat, ook tot zijn eigen welzijn, het grootste belang bij de ligchamelijke kracht en gezondheid zijner burgerij; de openbare school moet derhalve daaraan niet nadeelig, integendeel zoo veel mogelijk bevorderlijk zijn; de daartoe vereischte verordeningen zijn aan geen groot bezwaar onderhevig.

Niet minder belang heeft de Staat er bij, dat in het volk godsvrucht en alle maatschappelijke deugden worden aangekweekt; maar hier doen zich, zoo men de openbare school tot dat doel wil doen medewerken, groote moeijelijkheden voor. Hier mag niet uit het oog worden verloren, dat aan de ouders in de eerste plaats de opvoeding hunner kinderen toekomt; dat voor dit deel daarvan de Kerk dáár is, en dat de Grondwet, terwijl zij aan de Regering de zorg voor het openbaar onderwijs opdraagt, haar tevens voorschrijft, ieders godsdienstige begrippen te eerbiedigen. De Staat behoort dus te dezen aanzien een beginsel aan te nemen, hetwelk voor de geheele natie past. Dat beginsel kan, naar het gevoelen dezer leden, voor het Nederlandsche volk, hetwelk ja de Israëlieten gastvrij in zich opgenomen heeft, maar een Christen volk is, geen ander zijn, dan dat de openbare school moet worden dienstbaar gemaakt aan de bevordering van christelijke deugd, zonder dat daarom bij het geven van die rigting aan het onderwijs van eenig stellig leerbegrip worde uitgegaan. Men vergete daarbij niet, dat zoo op de school door het aanbrengen van kundigheden in het kind de gaven van op te merken, te begrijpen en te oordeelen worden gewekt, daarin reeds een middel ligt om het tot bewustheid zijner zondige neigingen te brengen. De zedelijke verbetering is dan het gevolg van verstandsbeschaving, terwijl de Kerk aan de opvoeding behulpzaam is en naar hetzelfde doel streeft door de kracht van een godsdienstig geloof.

Ook naar aanleiding van deze beschouwingen werden omtrent het thans behandelde punt drie hoofdgevoelens ontwikkeld.

I. In de eerste plaats waren er eenige leden, die de verzwijging van het Christelijk beginsel in de wet ten sterkste afkeurden, het een beschamend verschijnsel achtten, dat zoodanige on-Christelijke wet op het onderwijs aan de Vertegenwoordiging eener Christen-natie kon worden aangeboden en met nadruk het gevoelen voorstonden, dat ook op de openbare scholen een positief godsdienstig onderwijs, in verband met het onderwijs in de godsdienst, dat gegeven wordt van wege de Kerk, wierd mogelijk gemaakt.

Naar het oordeel dezer leden wordt de uitsluiting van het Christelijk beginsel geenszins door *de eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen* geboden, waarvan art. 194 der Grondwet spreekt. Toen bij de Grondwetsherziening van 1848 van de zijde der Kamer de vrees geopperd werd, dat aan die uitdrukking: »*godsdienstige begrippen*" eene beteekenis kon worden gehecht, zóó ruim, dat het onderwijs in verscheidene takken onmogelijk wierd, antwoordde de Regering, dat het bezwaar uit een verkeerd begrip der gebezigde woorden voortvloeide: »Deze woorden," zeide zij, »beteekenen toch in de daad niets anders dan: behoudens den eerbied, welken men aan ieders godsdienstige begrippen verschuldigd is. Geschiedenis, zelfs kerkelijke geschiedenis, kan geleerd worden, zonder den eerbied uit het oog te verliezen, welken men aan andersdenkenden verschuldigd is. Het voorschrift hier gegeven strekt alleen om van de openbare scholen te weren datgene wat men theologischen twist noemt... De Regering stelt vast, dat het beste, ja het eenig middel om de openbare scholen te doen bloeijen, daarin bestaat om op die scholen eenen bepaalden eerbied voor alle godsdienstige begrippen te bewaren en in te prenten." Uit dit antwoord blijkt, dat bij de herziening der Grondwet van 1848 geene terzijde-stelling van het Christelijk beginsel is bedoeld. Eerbiediging, niet geheele veronachtzaming van godsdienstige begrippen, is voorgeschreven. Eerbiediging van iemands leven is niet onthouding van hetgeen doet leven, maar bevordering der middelen om te blijven leven, verwijdering wat daaraan schaden kan. Ontneemt men aan het lager onderwijs het bezielend beginsel des Christendoms, dan onthoudt men daaraan datgene wat de ware levenskracht van dat onderwijs moet uitmaken.

Door de verzwijging van het Christelijk beginsel in de wet wordt geheel afgeweken van den geest en de letter der schoolverordeningen van 1806. Volgens die schoolverordeningen was het doel van het onderwijs opleiding tot alle maatschappelijke en Christelijke deugden; moest het schooltoezigt bij het examen van iederen onderwijzer zooveel mogelijk zijne zedelijke en godsdienstige denkwijze en beginselen trachten te ontdekken, en werden hem daartoe vragen gedaan over de geschikste middelen om het verstand der kinderen op te leiden tot Christelijke deugdbetrachting. (Art. 22 van het *Reglement voor het lager schoolwezen*, en artt. 8 en 11 van de *Verordeningen op de examens.*) Bij de algemeene schoolorde van 1806 werd het openen en sluiten van den schooltijd met een Christelijk gebed voorgeschreven. In de cirkulaire van den sekretaris van Staat van 30 Mei 1806 werd de verwachting des gouvernements uitgedrukt, dat, terwijl het geven van onderwijs in de leerstellige begrippen van bijzondere kerkgenootschappen aan die kerkgenootschappen zelve verbleef, allengs op de scholen een behoorlijk en wel ingerigt onderwijs in de Christelijke godsdienst zou kunnen worden ingevoerd; terwijl eindelijk bij de invoering der algemeene boekenlijst aan de onderwijzers werd voorgeschreven, om van den bijbel op de school een gepast gebruik te maken.

De afwijking van de in 1806 aangenomene beginselen wordt, volgens deze leden, door niets geregtvaardigd. Het is waar, de Grondwet verleent volkomene vrijheid tot oprigting van bijzondere scholen; dáár kan het onderwijs op de waarheden des Christendoms gegrond zijn; maar dit hulpmiddel is, wegens de daaraan verknochte kosten, slechts voor weinigen bereikbaar; slechts in een gering aantal gemeenten te baat te nemen. De onvermogenden, dat is het grootste deel der natie, zullen, bij de vaststelling van eene wet als de tegenwoordige verstoken blijven van een werkelijk goed onderwijs en toch hebben zij daaraan dubbele behoefte, omdat voor zoovelen hunner de school bijkans de eenige plaats van opvoeding is. Voor hen zal eene openbare school openstaan, van alle materieele hulpmiddelen ruim voorzien, doch waaraan het ééne noodige ontbreekt.

De Regering, wier goede bedoelingen deze leden ver zijn van te miskennen, heeft het gebrek, dat der openbare school zal aankleven, gevoeld. Zij stelt, zoo als in de memorie van toelichting gezegd wordt, er hoogen prijs op, ja zij rekent het onmisbaar, dat de kinderen, die de openbare school bezoeken, niet van het onderwijs in de godsdienst verstoken blijven. Zij wil, dat dit onderrigt gelijken tred houde met en zich aansluite aan het schoolonderwijs, en stelt daarom voor, tot dat doel buiten de schooluren de schoolgebouwen beschikbaar te stellen. Maar dit middel is ontoereikend, omdat hier geene sprake is noch kan zijn van onderwijs in de godsdienst, maar van de godsdienstige tint van geheel het lager onderwijs. Het is onuitvoerlijk, omdat in vele gevallen geene beschikbare uren zullen overblijven om de jeugd der onderscheidene kerkgenootschappen in het schoolgebouw zelf godsdienstonderrigt te doen geven. Indien, zoo als de Regering in goeden ernst beweert, er gemeenten zijn, waar zeventien verschillende godsdienstige gezindheden gevonden worden, hoe zal dan gedurende den loop van den dag, buiten de gewone schooluren, voor de jeugd van iedere dier gezindheden een uur voor het godsdienstonderrigt af te zonderen zijn. Het middel zal daarenboven geen doel treffen. Zoo wel in 1806 als in 1842 is iets dergelijks beproefd, als waartoe de bepaling van het 3de lid van art. 4 van het wets-ontwerp strekt; doch zonder eenig wezenlijk gevolg.

(Wordt vervolgd.)

Men schrijft ons:

»Wie jongstleden Zaturdag getuige was van de luisterrijke priesterwijding in de Hoofdkerk te 's Hertogenbosch, voelde onwillekeurig zich verplaatst in 1629, toen Ophavius daar voor het laatst die plegtigheid verrigtte. Niets was veranderd.

»De grijze Baziliek weer in 't bezit harer stichters (de Katholieken); een Bisschop aan het altaar; de zetel er naast; het wonderbeeld der vlekkeloos ontvangen Moedermaagd in de aloude kapel teruggevoerd; ook de andere beelden op hunne gothieke voetstukken verrijzende; de toespraken tot de wijdelingen dezelfde als weleer; de plegtgewaden dezelfde, en vóór- en bovenal het Sakrament hetzelfde; neen, nog eens, niets was veranderd. Geen onderscheid hoegenaamd, dan dat toen de Bisschop Ophavius heette, nu de wijprelaat Deppen heet.

»Wanneer ze opstonden, de vrome Bosschenaren, welke daar onder de afgesloten zarken van hunnen arbeid rusten, ze zouden uitroepen: »juist als toen!" En mogten Willibrord en Dambertus, mogt Masius, de H. ordening hebben aanschouwd, zij hadden den wijbisschop toegevoegd: »juist zoo als wij het ontvingen, en het U geleerd hebben!"

»Nog datzelfde jaar 1629 werd de kansel der Kathedraal bestegen door Markinius, door den beruchten Gijsbert Voet en door Tamerius, apostelen van Zwingli en Calvijn. Met de dwaalleeringen, die zij den Bosschenaren poogden in te prenten, doch die op 't voorvaderlijk geloof afstieten als op een granietmuur, predikten zij toch dat

het geloof in de allerheiligste Drieëenheid en in den Godmensch, als Heiland, ter zaligheid onmisbaar was. Konden ook zij thans het oord huns verblijfs eens verlaten, en hen aanhooren die zich hunne opvolgers heeten — of we dan ook uit hunnen mond vernemen zouden: »juist zoo als wij het gezegd hebben?....." Het geloof in de H. Drieëenheid? De godheid des Vaders opgelost in het pantheïsmus; die des Zoons stoutweg ontkend; die des H. Geestes — zelfs Zijne persoonlijkheid geloochend..... O mijn God! welke afwijkingen — en kan daar de waarheid huizen?

»De waarheid is één: Ze is onveranderlijk: Ze is onveranderlijk, ze moet heden zijn wat ze voor eeuwen, wat ze van den oorsprong aan was.

»Deze eenvoudige overweging, — juist omdat ze eenvoudig is, kwam bij een ieder op, welke deze plegtigheid bijwoonde. Ze is oneindig meer geschikt, dan het doorbladeren van lijvige boekdeelen, om den dwalende terug te brengen, en moet geen minderen invloed uitoefenen op den wijsgeer, op den geleerde, als op den loontrekker door den arbeid als verstoffelijkt."

Dezer dagen heeft zich de heer M. L. van der Tol, notaris en lid van den gemeenteraad te Heenvliet, tot de Tweede Kamer der Staten-Generaal gewend met een adres, houdende beklag over schending van art. 245 in verband met art. 74 en 75 der Gemeentewet, door den Raad der gemeente Heenvliet, door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland en door den minister van Binnenlandsche Zaken. De klagt betreft het brengen van den heer C. Kwak, burgemeester van Zwartewaal, op het kohier van den hoofdelijken omslag, over 1854, der gemeente Heenvliet. Volgens het adres heeft de heer Kwak geene dispensatie om buiten de gemeente Zwartewaal te wonen en kan dus niet inwoner der gemeente Heenvliet zijn. Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben (dd. 2 Aug. 1854) hieromtrent aangenomen, dat hij als burgemeester zijn wettig domicilie te Zwartewaal, maar zijn werkelijk verblijf te Heenvliet kon hebben. Op beklag van den adressant op deze (inderdaad zonderlinge) beschikking, heeft de minister (den 2den Sept. en nog eens den 29sten Nov. 1854) te kennen gegeven, dat daarvan geen appèl aan den Koning was toegelaten en dat Z. Exc. geene redenen vond om aan den Koning voor te stellen, die beschikking wegens strijd met de wet te vernietigen, maar dat aan den heer C. Kwak zou worden herinnerd, dat hij zonder dispensatie niet buiten Zwartewaal mogt wonen. Intusschen had dezelfde adressant aan Gedep. Staten gevraagd het ontslag van denzelfden heer C. Kwak als dijkgraaf van den polder Heenvliet, omdat hij niet te Heenvliet woonde, waarop almede afwijzend was beschikt, op grond, dat die heer moest worden geacht daarvan dispensatie te hebben. De adressant sprak dit feit tegen en beriep zich ook in dezen op den Koning, maar ontving van den minister op denzelfden 2den Sept. 1854 eene beschikking, waarbij hij in het ongelijk werd gesteld, op grond, dat de heer Kwak wel te Heenvliet woonde. Volgens den adressant duurt die onwettige toestand sedert nog altijd voort. *(H.)*

Men berigt uit Tiel, dat er van rijkswege plan schijnt te bestaan tot daarstelling van eene cellulaire gevangenis aldaar; althans hebben de heeren Is. Warnsinck, architekt, en Waldorp, ingenieur, die stad bezocht ten einde daarvoor een geschikt terrein te kiezen.

Wij vernemen, dat de verblijdende tijding ontvangen is, dat Z. M. de Koning het alhier in deze maand te houden Xde landhuishoudkundig kongres met zijne hooge tegenwoordigheid zal vereeren.

Z. M. heeft eervol ontslagen: C. J. Bredius, als burgem. van Waarder, Barwoutswaarder en Rietveld, en J. M. E. van Ghert al. offic. van gez. 1e kl.; alsmede pensioen verleend aan J. Veenhoven Hz., gewezen griffier bij het kantongeregt te Hoogezand, *f* 133.

Bij beschikking van den minister van Binnenlandsche Zaken is bepaald dat op Donderdag den 14den Junij aanstaande in het hoofdkiesdistrikt Sneek de herstemming tot verkiezing van een lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zal plaats hebben.

Volgens eene kennisgeving van de Fransche postadministratie bestaat er thans weder eene geregelde dienst van Stoompakketbooten tusschen Havre en New-York, door middel van welke ook uit dit Rijk brieven naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika en vice versa kunnen worden verzonden. Die brieven zijn bij de afzending hier te lande onderworpen aan eene gedwongene frankering tot New-York. De afvaart der pakketbooten heeft van beide kanten plaats om de drie weken. De dagen van vertrek van Havre zijn voor het loopende jaar bepaald op 9 en 30 Junij, 21 Julij, 11 Augustus, 1 en 22 September, 13 October, 3 en 24 November aanstaande.

's GRAVENHAGE, 3 Junij. Den 2den dezer is te Voorburg aangekomen H. K. H. prinses Marianne, met gevolg, komende van Dusseldorp.

— Z. K. H. de Kroonprins van Wurtemberg, broeder van H. M. de Koningin, is in de rezidentie aangekomen en aan het *Hôtel de l'Europe* afgestapt.

— Op de heden op de Lange Beestenmarkt alhier gehoudene paardenmarkt was het getal paarden niet groot, doch er bevonden zich daaronder eenige zeer goede.

— De procureur-generaal, fungerend directeur van politie in de provincie Overijssel, heeft aan de hoofden van politie in de gemeenten binnen die provincie de volgende circulaire doen toekomen:

»Aangezien in den laatsten tijd de uitgifte van Belgische centimes eene mindere waarde hebbende dan de Nederlandsche cent en halve cent, op eene in het oog loopende wijze vermenigvuldigd is in deze provincie, en deze vreemde munt, zoo het schijnt, vrij algemeen ongestoord in betaling wordt gegeven en aangenomen als gangbare munt, zoo heb ik de eer bijzonder de aandacht van UWelED. Achtb. op deze omstandigheid te vestigen, welke, zoo daarvoor geene andere bijoogmerken bestaan, ongeoorloofd winstbejag ten doel heeft. Weshalve ik in 't algemeen belang u uitnoodig, om zoo veel mogelijk de ingezetenen in uwe gemeente indachtig te maken, dat Belgische centimes en halve centimes, als vreemde en niet gangbare koperen munt hier te lande, niet in betaling behooren aangenomen te worden, en veilig mogen worden geweigerd, ten einde zich zelven voor schade en benadeeling in tijds te beveiligen, terwijl ik durf vertrouwen, dat van uwe zijde alles in het werk zal worden gesteld, om de uitgifte dier vreemde koperen munt zooveel mogelijk ernstig te keer te gaan."

ROTTERDAM, 5 Junij. Heden morgen ten 12 ure is, zoo als verwacht werd, alhier aangekomen het koninkl. Belg. muziek-genootschap *St. Cæcilia*, sterk 183 leden. De ontvangst was luisterrijk, van huizen en schepen wapperden honderden vlaggen. De *matinée musicale* was zeer druk bezocht en alles heeft aan de verwachting volkomen beantwoord.

Het gezelschap vertrekt morgen ochtend ten 9 ure met een extra-spoortrein naar 's Hage, waar het insgelijks een feestelijke intogt wordt toebereid. *(N. R. Ct.)*

WASPIK, 3 Junij. Hoewel de toevoer van hooi dagelijks vermindert, blijft de verzending van hier en uit Raamsdonk vrij belangrijk. In de laatste veertien dagen zijn nog een aantal schepen voor *f* 20 a *f* 22 de 500 Ned. ponden bevracht. De duurte van het hooi schijnt ook op de verpachtingen van het hooiland een belangrijken invloed uit te oefenen. Bij sommige verpachtingen toch, deden in de laatste dagen enkele perceelen *f* 25 a *f* 43 per bunder meer dan verleden jaar. *(N. R. Ct.)*

ALKMAAR, 3 Junij. Ter kaasmarkt van den 1sten dezer waren aanwezig 437 stapels kaas, wegende te zamen 94357 Ned. ℔. De prijs was: kleine (gras) *f* 24, dito (hooi) *f* 24, kommissie (gras) *f* 20 dito (hooi) *f* 23.50 per 50 Ned. ℔.

DELFT, 2 Junij. De Kamer van koophandel en fabrieken te Delft heeft zich tot de Tweede Kamer der Staten-Generaal gewend, naar aanleiding van het bij haar aanhangig wets-ontwerp tot afschaffing van den accijns op het gemaal en het daarbij gevoegd voorstel tot verhooging der opcenten, onder anderen, op het regt van patent, als equivalent, met verzoek hare goedkeuring niet aan deze verhooging te verleenen, daar die op de reeds het meest bezwaarde takken van nijverheid natuurlijk in evenredigheid het meest drukkende zou zijn. *(Delflandsche Courant).*

STATEN-GENERAAL.

TWEEDE KAMER.

Zitting van Maandag 4 Junij.

In deze zitting is ingekomen een wets-ontwerp tot verhooging van hoofdstuk V. der Staatsbegrooting voor 1855.

De beraadslagingen over het wets-ontwerp tot afschaffing van den accijns op het gemaal zijn in deze vergadering voortgezet. Aan de behandeling van de wetsvoordragt in het algemeen hebben deelgenomen de heeren van Lynden, de Kempenaer, van Goltstein en Mackay. Op morgen, van te vangen ten elf ure, zullen de beraadslagingen worden voortgezet.

De Kommissie voor de Verzoekschriften heeft in het begin en aan het einde der zitting omtrent eenige in hare handen gestelde adressen verslagen uitgebragt.

Men leest in de Tweede Editie van het *Handelsblad*:

WEENEN, 5 Junij. Gisteren zijn al de leden der konferentie ten 1 ure des namiddags tot eene zitting vergaderd.

Uit de Krim zijn geene berigten ontvangen.

HANOVER, 4 Junij. Door eene heden afgekondigde bekendmaking is de verdaagde, op grond van de kieswet van 1848 gekozen standenvergadering, tegen den 15 dezer bijeengeroepen.

MARSEILLE, 4 Junij. De *Indus* heeft berigten uit Konstantinopel aangebragt, loopende tot 28 Mei. Men beweert dat Ali-Paca zijn ontslag heeft genomen. Het bevestigt zich, dat de Regering eene nieuwe leening wil aangaan.

Met deze gelegenheid zijn eenige bijzonderheden ontvangen omtrent de gevechten op 21 en 23 Mei. In den eersten nacht hebben 10,000 Russen een uitval gedaan op de 4e. paralel. De Franschen, aanvankelijk voor de overmagt bezweken zijnde, werden uit de loopgraaf verdreven, doch namen die later weder in; de worsteling was vreesselijk, de positie werd driemaal genomen en hernomen. Den volgenden dag hebben drie regementen, na een schitterend gevecht, eene belangrijke positie voor het Qdarantaine fort ingenomen. De Franschen leden bij die gevechten een verlies van 600 dooden en 2000 gekwetsten. De Russen hebben 1500 dooden en 6000 gewonden gehad.

Er heerschte eene buitengewone hitte, waardoor de wegen thans zeer bruikbaar zijn geworden.

Bijzonderheden omtrent de expeditie naar Kertch zijn bekend geworden. De bezetting, uit 10,000 man bestaande, is teruggetrokken. De gouverneur heeft de archiven medegenomen. De stad is door de geallieerden bezet; men is bezig die te versterken. Er is sprake, om tegen Kaffa op te rukken.

Omer Pacha heeft eene proclamatie aan zijne troepen uitgevaardigd, waarin hij hun hardnekkige gevechten voorspelt. Menekli zal te Eupatoria bevel voeren.

Den 26 Mei zijn de laatste Sardinische troepen te Kamisch aangekomen.

Het leger in Anatolie telt 35,000 man en 130 stukken geschut. Calandrelli staat Williams ter zijde.

MADRID, 4 Junij. Katalonie in in staat van beleg verklaard.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 4 Junij. Volgens een rapport van generaal Pélissier, hebben de Franschen op den 1sten dezer twee mijnen voor het bastion du Mat doen springen. De uitbarsting daarvan heeft aan den vijand veel nadeel berokkend. In den hollen weg van de Carénage, voor de Fransche werken, heeft de genie ontdekt en weggenomen 24 vierkante kisten, die elk 50 kilo's buskruid bevatten, en die door eene drukking van den voet konden ontploffen.

— Het dagblad *la Presse* meldt, dat de bey van Tunis jl. Vrijdag is overleden.

— In berigten uit Konstantinopel wordt verzekerd dat het aftreden van den generaal Canrobert niet is toe te schrijven aan den slechten staat zijner gezondheid, maar aan een soort van antagonisme, 't welk er zou geheerscht hebben tusschen hem en de engelsche legerhoofden. De generaal Canrobert zou uit dien hoofde besloten hebben zijn opperbevelhebberschap neder te leggen, ten einde geen beletsel te zijn voor de krachtige doorzetting der operatiën. Volgens anderen zou de generaal Canrobert tot dat besluit zijn gebragt nadat de krijgsraad een door den generaal ontworpen plan voor den veldtogt, had ter zijde geschoven.

— De toestand van Wallachije houdt te Konstantinopel nog altijd de aandacht gaande.

— De beweging, door de Carlistische partij in Arragon begonnen, schijnt op het punt van schipbreuk te lijden. De depêches niet alleen doen dien afloop voorzien; bijna alle brieven komen daarin overeen. Het is ook zeer te wenschen dat deze opstand, waarvan het eenig resultaat niets anders kan zijn dan de hernieuwing van al de ijselijkheden van een burgeroorlog in Spanje, zoo spoedig mogelijk onderdrukt worde, ten einde niet meer slagtoffers te maken, dan hij reeds gekost heeft. Sedert twintig jaren heeft het Spaansche volk zijn goed en bloed alleen verspild, om in zijne eigene ingewanden te woeden. Het is meer dan tijd, dat het zijne stoffelijke en zedelijke krachten tot een beter doel aanwende.

Men heeft verkeerdelijk gemeld, dat de Spaansche Regering het ontwerp van wet betreffende de gedwongene leening van 200 mill. realen, voor een bepaalden tijd uitgesteld heeft. Het ontwerp tot die leening zou den 2 dezer in de Cortes ter tafel gebragt worden.

ENGELAND.

LONDEN, 5 Junij. Adm. Dundonald geeft in een schrijven te kennen, dat hij met het oog op Engelands belangen zich tot nu toe onthouden heeft, zijne verniclingsplannen openbaar te maken. Hij waarschuwt ondertusschen de regering, welke zijne plannen niet behoorlijk had onderzocken, voor het onvermijdelijke verval der Britsche zeemagt. »Elk mensch, zoo schrijft de grijze admiraal, houdt elk mensch voor sterfelijk, behalve zich zelven. Zoo gaat het ook met de volkeren. Ik heb 33 Spaansche linieschepen onder zeil gezien, waarvan 7 driedekkers, alle prachtige goed bemande schepen, en thans zijn de vloten, matrozen, kolonien en het gewigt van Spanje vervlogen. Zekerlijk vertrouwden de Spanjaarden toenmaals zoo sterk op het eeuwigdurende hunner magt, dachten zoo ongeloovig over de gevolgen van gebrek aan energie en andere eigenschappen, als wij heden ten dage schijnen te denken." Uit dezen brief is evenmin als uit de vorige duidelijk of de Regering zijn plan afwijst omdat het haar onuitvoerbaar schijnt of omdat het te veel bloed zonde kosten. Lord Dundonald beweerde dat men de garnizoenen van Kroonstadt enz. zoude kunnen laten aftrekken, aleer men tot het vernielingswerk overgaat, doch dit is een ongerijmd denkbeeld. De Rus-

zen zullen immers Kroonstadt niet in den steek laten op de bloote verzekering van Engeland, dat de vesting ten ondergang gedoemd is.

— De vermoedelijke dief of een der dieven van een gedeelte van het goud, dat van Australie komende, over Folkestone in drie kisten naar Parijs verzonden werd, is gearresteerd. Zijn naam is Samuel Seal. Voor acht dagen bood hij aan het huis Samuel and Montague, geldwisselaars alhier, 106 oncen goud te koop aan, dat, naar zijn zeggen, zuiver Australisch goud en pas van Melbourne gearriveerd was. Ondervraagd zijnde, hoe hij daaraan was gekomen, gaf hij slechts een zeer onvolledig antwoord; terwijl bij nader onderzoek gebleken is, dat hij eenige dagen vroeger 409 oncen goud aan iemand verkocht had, die in staven waren en gelijk aan die, welke uit de kisten gestolen zijn, en die hij voorgegeven had van zijn broeder en zuster in Australie outvangen te hebben. Later heeft hij aan denzelfden persoon nogmaals eene hoeveelheid gouds te koop aangeboden, die deze echter, wegens de verdenking die hij toen kreeg, geweigerd had te koopen.

DUITSCHLAND.

BERLIJN, 4 Junij. Prins Gortschakoff meldt van den 1sten dezer, dat de vijand van den 17sten Mei te Berdianski twee schippershuizen en een aanzienlijke depôt van tarwe verbrand heeft.

Den 29sten hebben 17 vaartuigen Genitschesk gebombardeerd en de transportvaartuigen en het graan op de kusten verbrand.

Twee der Russische kanonnen hebben de vijandelijke sloepen gedwongen zich te verwijderen.

Den 30sten had de vijand niets tegen Genitschesk ondernomen.

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 5 Junij.

BEVALLEN (31 Mei): A. M. C. J. Weiss, geb. Stuts, D. (1 Junij): J. M. Bruins Lich, geb. de Boer, D.

OVERLEDEN (29 Mei): F. H. van Brummelen, 31½ j. — (31 Mei): M. E. Lamsveldt, 18 j. - A. Koch, wed J. H. Grosheide, 55 j.

PRIJS-COURANT DER EFFEKTEN.

Fondsen	pCt.	4 JUNIJ 4½ u. gebl.	5 JUNIJ			4 u. gebl.
Nederl., Werkel. Schuld à	2½ pCt.	63½	63½	a	$63\frac{11}{16}$	$63\frac{11}{16}$
Dito Dito	3	75¾	75⅝	»	75⅝	
Dito Dito	4	93⅞	94	»	95	95
O. I. Leening 1844	4			»		
Amortis. Syndik.	3½	90½	90⅝	»	90⅝	
Handel-Maatschappij	4½			»		
Haarlemmermeer	5			»		
Aand. Rijn-Spoorweg	4½	100		»		
» Holl. Spoorw.-M.		90½	90	»		
Obligatiën	4½			»		
Maatschappij van Weld.	4			»		
Aand. Ned. Bank				»		
België	4½			»		
Dito bij *Rothschild*	2½	50⅞	50⅞	»		
Frankrijk, Obligatiën	3			»		
Spanje, Onbep. Stukken	1	18⅛	18	»		
Dito	3	33¼		»		
Dito Binnenl. à 6/m.	3	$30\frac{13}{16}$	30⅝	»	30⅝	
Coupon-Bewijzen		4⅛	4⅛	»		
Amortisable Schuld				»		
Portugal, te Londen	3	$39\frac{11}{16}$	$39\frac{11}{16}$	»	39⅝	
Dito Uitgestelde		17½	17½	»	18	
Rusl., bij *Hope* 1798 en 1816	5	102½	102⅛	»		
Dito Dito 1828 en 1829	5	101⅞	101⅛	»		
Cert. bij dito 1831 en 1833	5		83⅛	»		
Dito	4½	87½	87½	»		
Dito bij *Hope*	4	77½	77½	»		
Dito bij *Stieglitz en C°.*	4	77⅛	77⅛	»		
Dito bij id. 5de Serie	4			»		
Certifikaten te Hamburg	5			»		
Inschrijving in Assignat.	6			»		
Certifikaten van dito	6			»		
Engelsche Russen		59½		»		
Polen, Certifikaten	4	69⅛		»		
Dito Aand. met Lot. fl. 500				»		
Oostenrijk, Metalliek	5	61⅝	61	»	61⅛	
Dito Nieuwe 1847	2½	31¾	31¾	»	31½	
Dito 1851 en 1852	2½	31¾	31¾	»	31½	
Dito Nieuwe	5	73⅜	72¾	»	73⅛	$72\frac{13}{16}$
Dito 1854	5	73⅜	72¾	»	73⅛	$72\frac{13}{16}$
Ween. Bank bij *Gollen C°.*	5			»		
Dito	4			»		
Aand. met Loting fl. 250		251		»		
Nieuwe dito 1854		*f*		»		
Pruiss. Aand. 1854	3½	208		»		
Amerika, Bank-Aktiën Cert.		$2\frac{5}{16}$		»		
Dito Orig.		$2\frac{5}{16}$		»		
Napels, Cert. *Lam. en Bouwer*	5			»		
Denemarken, Leen. te Lond.	3			»		
Louisiana bij *Hope*	5			»		
Braziliën	5	99½		»		
Dito 1843	5			»		
Mexiko	3	20⅝	20½	»	$20\frac{11}{16}$	
Dito Onbepaalde		20⅝	20½	»	$20\frac{11}{16}$	
Peru	4½			»		
Grenada, a £ 100	2½	16⅝		»		
Dito Uitgestelde		$6\frac{11}{16}$		»		
Ecuador, a £ 100		$3\frac{1}{16}$		»		
Venezuela, a £ 100	3⅛	28⅛		»		
Dito Uitgestelde	1½			»		
Grieken, te Londen	5			»		

Nat. Met. 65⅝, $\frac{9}{16}$, $\frac{9}{16}$; Stieglitz 5 pCt. $81\frac{1}{16}$.

Bij algemeen veel affaire waren Hollandsche fondsen weder merkbaar hooger. De buitenlandsche soorten daarentegen waren alle iets flaauwer.

Koers van het Geld: Beleening 3 pCt., Prolongatie 3 pCt. Diskonto 3 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	*f* $56\frac{5}{16}$	Livorno	2/m	*f* 39½
»	zigt	» $56\frac{11}{16}$	Napels	»	» 86
Bordeaux	2/m.	» 56	Petersburg	»	» 1.74
»	zigt	» 56⅝	Weenen	6 w.	» 28
Madrid	3/m.	» 243	Augsburg	»	» 35½
Cadix	»	» 243	Frankfort	»	» 100
Seville	»	» 241	Hamburg	2/m.	» 35⅝
Bilbao	»	» 240	»	zigt	» $35\frac{9}{16}$
Lissabon	»	» 41½	Londen	2/m.	» 11,80
Porto	»	» 41½	»	zigt	» 11,85
Genua	2/m.	» 46½	Rotterdam		» ⅛

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 4 Junij. Belg. leen. 2½ pc. 54; Obligatiën 3 pc. —; id. 4½ pc. 94; Spanje 1—3 pc. $17\frac{13}{16}$; Binnenl. 3 pc. 31; Romeinen 5 pc. —; Oostenrijk Metalliek 5 pc. 64½.

PARIJS, 4 Junij. Fransche 4½ pc. 94.10; 3 pc. 70.40; 3 pc. Spanje 31¾; id. 1 pc. —; 5 pc. Met. 84; Rom. Leen. 83.

LONDEN, 4 Junij. Consols 91⅞ exd., 3 pc. Spanje buitenl. 38, 1 pc. dito 18⅝, Comité-Bewijzen 4; Passive 3⅝, 5 pc. Rusl. 100; 4½ pc. dito 89½; 4 pc. Holl. 93½; 2½ pc. id. 64½; 5 pc. Sardinië 85½ exd., Brazilië 100; 4½ pc. Peru 68; Gren. uitg. 6⅞; id. werk. 17; 3 pc. Mexiko 22½; 4 pc. Portugal 44; Turkije —; Ecuador —; Wissel op Amst. —.—.

WEENEN, 4 Junij. Met. 5 pc. 80; id. 4½ pc. 69½; Bank-Aktien 996; Wissel op Londen 12.14, Amst. —; Parijs 146½; Goud 31; Zilver 28; Nieuwe Leening 104⅝.

BERLIJN, 4 Junij. 3½ pc. Pr. Staatschuld —; 4½ pc. Rusland —; id. 5 pc. 97½.

HAMBURG, 4 Junij. Spanje 3 pc. 28⅝; id. 1 pc. 17¼; Rusl. 5 pc. —; 3 pc. Mexikanen —; 5 pc. Sardinië 81; Wissel op Amst. —.—; Londen kort —.—.

FRANKFORT, 4 Junij. 5 pc. Met. 68⅝; 1 pc. Spanje binnenl. $17\frac{13}{16}$; id. 3 pc. 30⅝; Wissel op Londen 3/m. —; Amsterdam 117¾; Weenen 95; Parijs 93⅝.

NIEUWSTIJDINGEN, BETREFFENDE INTRESTBETALINGEN, UITLOTINGEN, GELDLEENINGEN, ENZ.

PRIJZEN VAN COUPONS EN LOSBARE OBLIGATIEN

Metalliek	*f* 24,02½	a —	Pruissische	*f* 33½	a —
Napelsche	—,—	„ —	Spaansche	2,30	„ —
Div. in £St.	11,80	„ —	Hamb. Russ.	34½	„ —
Eng. Russen	11,80	„ —	Russ. in Z. R.	35½	„ —
Fransche	56½	„ —	[illegible]	[illegible]	„ —

Coup. Spanje Buitenl. *f* 11 75.

SPECIE-COURS.

GOUDEN SPECIEN.

Stukken à *f* 10 per Stuk	*f* 9,75	a	9,85
Oude Gerande Dukaten	» 5,55	»	5,65
Wigtige Souvereinen	» 11,85	»	11,95
» Pistolen	» 9,65	»	9,75
Stukken van 20 Francs	» 9,45	»	9,55

Baren Goud en Specien à *f* 1442,60 per Ned. ℔ fijn 10¾ à 11½ pc.

ZILVEREN SPECIEN.

Piasters per Stuk	*f* 2,55	à	2,60
Stukken van 5 Francs	» 2,33	»	2,36
Brabandsche Kroonen	» 2,65	»	2,70
Fransche	» 2,70	»	2,75
Pruissische Daalders	» 1,77	»	1,80
Zilver 1000 à 980	*f* —,—	à	—,—
» 900 » 700	» 104,20	»	104,70

KEUR-HESSISCHE AANDEELEN. — *Twintigste Uitloting van 20 seriën, welke heeft plaats gehad te Cassel, den eersten Junij 1855.*

(Voorloopige opgaaf.)

Serie 101	1432	2444	3299	4518
951	1571	2495	3409	5373
1166	2247	2559	3481	5577
1350	2403	3104	4020	6579

De trekking der prijzen geschiedt den eersten Julij aanstaande.

BADENSCHE AANDEELEN à fl. 35. — *Acht en Dertigste Uitloting van 20 seriën, welke heeft plaats gehad te Carlsruhe, den 31 Mei 1855.*

Serie 920	1911	2607	4169	6835
1663	1938	2749	5461	7091
1728	2171	3183	5960	7488
1774	2568	3801	6810	7512

De trekking der prijzen geschiedt den 30 Junij aanstaande.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 5 Junij.

GRAANMARKT.

Heden verkocht van Rogge: 119 ℔ Archangel *f* 335; 119 ℔ Pruissische *f* 318.

ANTWERPEN, 4 Junij. De stemming voor *Koffij* is iets beter en de omzettingen bedroegen heden circa 1800 balen.

Granen. Tarwe en Rogge willig, de prijzen van vorigen Zaturdag werden gaarne bewilligd waartoe evenwel weinig verkoopers.

Rijst hooger; verkocht werden circa 3600 balen ongepelde Aracan, gepelde dito *f* 10¼ a 10½ naar kwaliteit.

Suiker zeer ferm.

BORDEAUX, 1 Junij. *Voorloop.* 3/6 250 fr. hooger betaald.

Wessel	F. Beijer, Wilhelmina.
Mainz	F. Leijdekker, Mainz N°. 2.

AMSTERDAM, 5 Junij vertrokken:

Keulen & Coblentz	J. Dormohle, Patientia.

Rijnhoogte ARNHEM 4 Junij 2 el 13 duim.
KEULEN 4 „ 9 vt. 10 „

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN:

TEXEL, 4 Junij De Wijn, Julie Claire, Banjoewangie. - De Boer Czn., Henricus Gerardus, Tjilatjap. - Lichman, Austicht-Akyab, l. v. Cowes. - Romke, Johanna Carolina, Marouim. - Visser, Eliza, Suriname.

HELVOET, 4 Junij. Parkinson, Phoenix, Manilla, l. v Queenstedt. - Schuchard, Vriendschap, Batavia. - Verveen, Gouverneur van der Eb, Kust van Afrika.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 5 Junij in lading naar:

Keulen	E. Haasters, Colln N°. 15.
Ludwigh. & Manh.	N. Schneekenberger, de Rijn.
Dusseldorp & Neus	F. W. Meeuwsen, Niederrein N°. 6.
Duisburg	C. Scholten, Hoffnung.

PRIJZEN DER PERCEELEN,

Geveild op Maandag 4 Junij, in het O. Z. Heeren Logement.

1. Een Huis en Erve, Keizersgracht, Z 696; *f* 4650, *f* 50 D. de Vriend

2. 28 b. 63 r. Land, in het westelijk deel van den Anna Paulo-Polder, Gem. Zijpe; *f* 7000, *f* 10.
3. 18 b. 44 r. 50 e. dito, met eene Arbeiderswoning, als voren; *f* 5500, *f* 10.
} *f* 12520, *f* [illegible]0, Opgehouden.

4. 67 b. 49 r. 60 e. dito met dito, in het oostelijk deel des polders; *f* 12000, *f* 10.
5. 52 b. 80 r 40 e. dito als voren; *f* 12000, *f* 100.
} *f* 24110, *f* 100 Opgehouden.

6. 62 b. 42 r. 80 e. dito, in het westelijk deel des polders; *f* 775, *f* 25, Dito.

7. 40 b. 10 r. 60 e. dito, met eene Schapenschuur, als voren; *f* 775, *f* 25, Dito.

8. 49 b. 82 r 80 e dito, als voren; *f* 575, *f* 25, Dito.

N°. 2 en 3 te zamen *f* 38940, *f* 1200, Dito.

9. Een Huis, Achterhuis en Erve, Bloemgracht, MM 60; *f* 3750, *f* 100, Dito.

10. Een Huis en Erve, Krom-Boomsloot, O 11; *f* 2450, J. F. Schutte.

11. Een dito, Brouwersgracht, QQ 41; *f* 1062, *f* 100, W. Feijs.

12. Een Huis, Achterhuis en Erve, Nieuwe Leliestraat, MM 148; *f* 3600, *f* 500, D. de Vriend.

14. Een Huis en Erve, Oude Kennissteeg, K 582; *f* 2400, Opgehouden.

15. Een Huis, Tuin en Erve, Lange Leidsche Dwarsstraat, CC 352; *f* 1625, *f* 25, R. W. Hartgerink.

16. [illegible], Nieuwe Looijerstraat, AA 238; *f* 850, *f* 200, P. [illegible]

17. Twee Huizen en Erven, onder één dak, Nieuwe Leliestraat, MM 237 en 238; *f* 1600, *f* 10, J. F. Schutte.

18. Een Huis en Erve, St Anthonies breestraat, C 75; *f* 2800, Opgehouden.

19. Een dito, N. Z. Armsteeg, L 449; *f* 1550, *f* 5, J. F. Schutte.

20. Een dito, St. Nicolaasstraat, H 417; *f* 1450, Opgehouden.

21. Een Huis, Kuijengang, uitkomende op den N. Z Voorburgwal, H 452; *f* 480, *f* 2, G. van Heerde.

22. Een Huis en Erve, Smaksteeg, L 772; *f* 1400, J. Meijerink Meijer.

23. Een dito, Passeerderdwarsstraat, BB 219; *f* 725, J. van Dijk.

24. Een dito, Bantammerstraat, N 371; *f* 92[illegible], F. Ka[illegible]bach

25 Een dito, eerste Laurierdwarsstraat, FF 52; *f* 387, *f* 100 P. D. Luzink, Jr.

N°. 13 is niet geveild.

Advertentiën.

(1011) Heden beviel voorspoedig van een *ZOON*, J. T. A. M. GUEDING, geliefde Echtgenoot van
Dr. P. J. A. H. VERMEULEN.

DELFT, 3 Junij 1855.

(1012) Na tijdig met de H. Sacramenten der stervenden voorzien te zijn, overleed heden, tot diepe droefheid van mij, mijne kinderen en behuwdzoon, mijn teederbeminde Echtgenoot, de Wel-Edele Zeer Ervaren Heer ANTONIUS VAN WIJK, rustend Geneesheer alhier, in den ouderdom van bijna 63 jaren, waarvan ik bijna 30 jaren in een gelukkigen echt met hem mogt vereenigd zijn.

TERBORG, 3 Junij 1855.
D. VAN WIJK, geb. TEN BRINK.

Familie en vrienden gelieven deze algemeene als bijzondere kennisgeving aantenemen.

Rheumatiek kan genezen worden.

Lijders die een berigt verlangen, waaruit men kan zien of er nog hoop bestaat tot herstel, kunnen bij den ondergeteekenden dit gratis bekomen, mits brieven *franco*.

H°. BERNTZEN.

NIEUWVEEN bij ALPHEN, (Zuid-Holland). (949)

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.